

Un indret d'ombra i pena

DOMENICO PELLEGRITI / GETTY

DAMIÀ ALOU

Els mallorquins senten una especial fascinació per Sicília. No n'hi ha cap que no torni enlluernat per aquest mirall engrandit de la seva illa, on troben el millor i el pitjor de la seva terra. Les carreteres que de sobte s'estrenyen cap enllac, els ponts que no serveixen de res, els absurds acaramullaments de ciment, ens recorden la nostra corrupció: projectes com l'òpera marítima que pretenia construir el malèfic duet Jaume Matas / Santiago Calatrava per rematar la falla en què volien convertir Palma. Fins i tot recordo haver sentit dir a Baltasar Porcel, amb la seva gràcia inconfusible, que si hagués nascut a Sicília, hauria estat mafiós.

La literatura de veritat serveix per desfer els tòpics, i en aquest ho-

menatge, recreació i gairebé guia turística que publica ara Adesiara amb el títol de *La llum i el dol*, Gesualdo Bufalino posa en pràctica la següent afirmació: "És cert que, si el cor de cada home és difícil, molt més ardu resulta desxifrar el cor d'una comunitat". Bufalino, que arribà tard a la literatura (publicà el seu primer llibre amb més de seixanta anys), encoratjat pel seu amic Leonardo Sciascia (una de les mentes més lúcides de l'Europa del segle XX), ens deixà una mitja dotzena de títols, abans de morir el 1996, entre els quals trobem *Perorata del apestado*, *Argos el ciego*, *Las mentiras de la noche* i *Quid pro quo*, que defugen el clixé de la Màfia i el sermó. No debades la primera peça d'aquest recull de texts sicilians es titula "A favor de Sicília", i ens parla d'aquest "indret d'ombra i pena", on conflueixen un vessant celeste, que parla de gessamins d'Aràbia, delits de lluna i plat-

ges que semblen galtes daurades, i una altra d'obscura i infernal, amb migdies que cauen a plom i sang que s'eixuga lentament al peu d'una olivera. Bufalino convida el lector i potencial viatger a acostar-se a l'illa amb paciència i humilitat, sense judicis previs, procurant no entendre-la immediatament per poder entendre-la més tard. Però també demana que aquesta suspensió del judici no sigui indulgent: és cert que la Màfia és un càncer i una vergonya comuns, però hem d'evitar fer una lectura mafiocèntrica que enfosqueixi el fet, per exemple, que en moltes i àmplies zones de la regió la Màfia és desconeguda, i en altres es respira tan sols com una forma de genèrica i incruenta aliança d'ofesos contra un estat que es veu com a enemic. Sicília és també enèrgica, activa i extravertida, capaç d'inventar-se nombrosos recursos i activitats; amb un mar i un cel que resisteixen "els insults de la química"; abundosa en llegendes mítiques; esclatant de finestres florides, d'esglésies de pedra groguenca. És una illa plural: hi ha la de les salines, la del garrofer, la del sofre i la mel: al llarg dels segles ha fet de frontissa entre la gran cultura occidental i la del desert i el sol, entre la raó i la màgia, la templança i la passió. És una terra que ha acollit grecs, cartaginesos, romans, àrabs, normands i catalans. Però també reconeix que Sicília està malalta: massa morts, massa silenci, massa paraules.

Bufalino, de qui només cal llegir un paràgraf per comprendre que era una persona bondadosa, culta i modesta, defuig en tot moment el to catastrofista i apocalíptic per comprendre, per evocar, per fer-nos veure i olorar la seva illa, i ningú que a partir d'ara visiti Sicília hauria de deixar de llegir i emportar-se aquest breu volum, que amb la mateixa delicadesa de l'autor ha traduït Francesc Morfulleda i Caralt, que ens obsequia, a més, amb una profusió de notes que il·luminen tots els aspectes del text. I si tenim en compte que les Balears és una de les comunitats amb més fracàs escolar, bé podríem compartir la cura que Gesualdo Bufalino dóna per a Sicília: llibres, llibres. ➡

LALLUM I EL DOL
GESUALDO
BUFALINO
ADESIARA
184 PÀG. / 18 €

ELS CLÀSSICS

Ciència-ficció proverbial

JORDI NOPCA

L'any 1964, Stanley Kubrick va escriure a Arthur C. Clarke a Sri Lanka –llavors Ceilan– per demanar-li si tenia cap idea que li permetés fer la "proverbial pel·lícula de ciència-ficció". L'escriptor britànic ja havia publicat mitja dotzena de novel·les i va acceptar el repte. "Era estrany tornar a ser a Nova York [...]. Viatjar en transport públic, encara que només fossin tres estacions, era una novetat exòtica, després de la meua monòtona existència entre elefants, esculls de corall, monsons i vaixells enfonsats amb tressors", recordava al cap dels anys, quan *2001: una odissea a l'espai* s'havia escampat per tot el món per partida doble, gràcies a les imatges reposades –capaces de barrejar un monòlit atàvic amb l'última tecnologia espacial– i la novel·la de Clarke, que tindria seqüelles de ficció (2010 i 2061) i fins i tot dos assajos (*The Lost Worlds of 2001* i *The Odissey File*).

Igual que la pel·lícula, el llibre presenta tres línies argumentals. La primera passa tres milions d'anys abans del naixement de Jesucrist, amb un grup d'homínids que aprèn a fer servir eines per caçar. La segona, el 1999, amb la misteriosa presència magnètica que el doctor Floyd descobreix en un cràter lunar. La tercera, el 2001, quan l'ordinador HAL capitaneja la missió del Discovery cap a Saturn. ➡

2001, UNA ODISSEA...
ARTHUR
C. CLARKE
EDICIONS 62
TRAD. EDUARD
CASTANYO
290 PÀG. / 9,95 €
(DIUMENGE,
AMBLARA)

L'APARADOR

ARA

FICCIÓ

El barri del sorral
BEGOÑA GARCÍA
Ediciones B

L'any 1751, quan en fa 37 que la Guerra de Successió va arribar a la fi, moltes de les famílies que van perdre les llars per culpa de la derrota militar malviven en barraques a tocar del port. És des d'aquest barri que surt un grup de dones que van a fer feines de neteja a la ciutat: una feina a la Ciutadella els permetrà trobar un petit tresor enverinat que hauran de guardar en secret. Primera novel·la de la periodista i coordinadora editorial Begonia García.

NO-FICCIÓ

El lago desconocido
JEAN-YVES TADIÉ
Ed. del subsuelo

Jean-Yves Tadié és un dels grans especialistes en Proust de la segona meitat del segle XX. L'any 1987 va dirigir la nova edició de l'obra *A la recerca del temps perdut* per a la prestigiosa biblioteca de La Pléiade. Laura Claravall en tradueix l'últim assaig, *El lago desconocido entre Proust y Freud*, en què estableix paral·lelismes entre l'obra d'un i altre –que no es van conèixer mai– a partir de divuit dels temes que van tractar, com ara la memòria, els somnis i les dones.

Tres vegades a l'alba
A. BARICCO
RBA / Anagrama

FICCIÓ

Mr. Gwyn, Alessandro Baricco explicava la història d'un escriptor que renunciava a l'escriptura i mantenia una vida erràtica. "En una altra vida, m'agradaria ser un vestibul d'hotel", hi repetia Gwyn. Al llibre s'hi esmentava un llibre breu d'un autor angloindi, Akash Narayan, titulat *Tres vegades a l'alba*, que Baricco no s'ha resistit a inventar. Parla de dos personatges que es troben tres vegades, però cada vegada és l'única, i la primera, i l'última.